

Victor Eftimiu

despre

„Fetele Didinei“ și unele... ofuri

Nestorul teatrului românesc își petrece mai tot timpul în somptuoasa și evocatoarea intimitate a apartamentului său de lângă Cismigiu. Aici îl vizitează neîncetat prieteni, cunoscuți, gazetari, actori, editori. Aici, cu o exemplară voință și rigurozitate, maestrul scrie zilnic, citește, comentează evenimentele, și, din când în când, organizează lecturi colective cu actori, din scrierile sale. Intimitatea activă a maestrului iradiază măreție. Impozant, cu privire ageră, când și când malițios, Victor Eftimiu domină din fotoliu întreg interiorul. Cu harul aparte al marilor oameni de spirit, el știe să se lase antrenat în voia amintirilor care-l animă patetic. Am profitat de apropiata premieră a piesei Fetele Didinei, de emoțiile pe care i le-a stîrnit evenimentul și pe care le-a trăit cu fervoarea și neastîmpărul unui începător în ale teatrului, cu prilejul repetiției generale.

I-am cerut în această stare sentimentală să ne vorbească :

Fetele Didinei e o scriere vioaie despre trecuta burghezie bucureșteană. Am scris-o în preajma naționalizării. Am încercat să dau unor tare ale lumii burgheze — afacerismul, rapacitatea, — un caracter evident polemic nu de mare suprafață sau de mare violență, dar, cred eu, suficient de categoric. Morala labilă, relațiile de familie bazate pe ipocrizie și falsitate au fost ținta principală a satirei mele. Didina este, în primul rînd, așa cum arată și titlul, un mare rol. Rolul unei mame autoritare, nevastă de colonel pensionar care a adunat — furînd de la intendentă — o avere frumusească, pe care Didina, „cam rea de muscă”, i-a „administrat-o” și i-a păpat-o. Chîpul Didinei ca și al celor două fete mai mari ale ei, una măritată cu un provincial moldovean, primar la Tecuci, alta cu un soi de parazit bucureștean, sînt creionate după observații autentice, strîse din mediul ambiant al vremii. Era o lume

urită, în care circulau exclusiv interesul, ipocrizia, prejudecățile; am introdus în ea, în chip deliberat, un personaj net, aproape ostentativ, pozitiv: pe fata cea mică a Didinei — gazetăriță conștientă de ce se petrece în jur, cu inima bună și gîndurile curate, dornică, în numele lealității, să-și mute colegii în vila mult disputată a măică-sii. Am insistat mult asupra finalului, pe care l-am schimbat de vreo cîteva ori. Vroiam să constituie și o surpriză, să aibă și haz, și o morală adecuată.

Fetele Didinei e una din cele 12 piese inedite, care nu mi-au fost niciodată jucate. Am trimis, cu mulți ani în urmă, cîteva din aceste piese la diferite teatre; am așteptat de atunci — și aștept încă — un răspuns. Iată, după vreo două decenii, că s-a găsit un secretar literar, inteligent și înimos, care să-mi citească una din ele și s-o și propună în repertoriu. Fîrîște, am fost cît se poate

de bucuros, de această veste. Teatrul „Ion Vasilescu” merită toată considerația mea, nu numai pentru faptul că s-a apropiat de textul meu, dar și pentru că l-a distribuit unei foarte bune echipe de interpreți, — de la rolul principal pînă la rolul cel mai neînsemnat. Sint sigur că regizorul va izbui, cu asemenea distribuție, să pună în valoare momentele de efect și hazul lucrării mele.

Pasiunea teatrului, această grea povară pe care o port în spate de peste o jumătate de secol — da, pare de necrezut, dar de 60 de ani păstrez ca un dulce blestem legătura cu teatrul românesc — nu-și găsește alinare și împlinire decît pe scenă. Oricîte manuscrise și oricîte volume de teatru ai avea adunate și tipărite, nu te poți bucura cu adevărat de ele decît dacă le și vezi și le știi reprezentate. Multă vreme m-a descumpănit faptul că nimeni nu s-a încumetat să joace vreuna din cele 12 piese. S-or afla printre ele, cred, cîteva vrednice de interes. *Fără patrie*, de exemplu, drama din viața fugarilor noștri, care trăiesc prin marile capitale ale Europei și o sfîrșesc rău, deși scrisă mai de mult, o socotesc încă foarte actuală. Mi-a fost prețuită cu ani în urmă de Teatrul Național, dar de jucat... Mai am apoi o dramă din viața rurală: *Ilie Sămîntă*; apoi una din viața medicilor: *Halatul alb*, un elogiu adus vrednicilor noștri medici. Am vrut să reconsider acest simbolic halat alb, care mi se pare a fi mai scump decît odăjdiiile. După acestea, *Fiecare la locul lui*, o comedie din viața politicianilor de altă dată, poate fi tratată ca o satiră la adresa demagogiei în ge-

ner, a promisiunilor niciodată ținute. După cum satira-parabolă *Scamatorii*, scrisă împotriva capitalismului, poartă un mesaj de loc învechit. Trag nădejde că mai curînd, sau mai tîrziu (dar nu prea tîrziu!) careva din secretarii literari sau măcar din directorii instituțiilor noastre de mare prestigiu se vor apleca asupra vreunuia din aceste manuscrise și-mi vor trimite răspunsul ce mi-l datorează.

Știu, acum se acordă și bine se face, o mare atenție tinerilor, textelor noi, sau așa-zis înnoitoare. E important, e foarte important schimbul de mîine, iar efortul de a asigura dramaturgia viitorului e demn de stimă. Vreau să spun doar că nu trebuie neglijați, în acest efort, „bunii bătrîni”; ca să nu fim puși, mîine poimîine, în situația de a ni-i cumpăra. O parte a publicului — o mare parte — vrea un teatru normal, cu cap și coadă; el respinge experimental la stadiul de experiment și mai ales atunci cînd nu dă semne de vreo valoare reală, ci, pur și simplu, se înfățișează ca o sterilă imitație a preținselor avangărzi de aiurea. Din păcate, se scriu și se așază pe asemenea calapoade multe aberații cu pretenții de literatură nouă. De aceea înfrunt zîmbetele prețioase și declar că dintre toți „tinerii”, îl prefer pe Baranga. Degeaba îl invidiază atîția, dar Baranga face piese *normale*; lumea vine și rîde *la el* și nu de el. E un autor care scrie „ca la carte” în tiparul tradiției și iată că scrie bine de vreme ce publicul vine buluc. Baranga respectă tradiția și tradiția — prin care vorbește masa de spectatori — îl respectă pe el. Goana după originalitate, cu orice preț, nu

duce departe. Nimeni n-a inventat cu adevărat ceva nou în materie de teatru. Toți autorii dramaticei sînt tributari unul altuia, de la antici la Shakespeare. Cocteau, trecut cîndva printre innoitori, nu numai că n-a inventat, dar nici n-a vrut, cu orice preț, să reformeze teatrul. Asta nu înseamnă că eu aș vrea ca teatrele noastre să joace piese învechite. Doamne ferește! Eu care am îmbătrînit în „rele“, aș vrea numai să reamintesc că teatrul modern și ultramodern nu poate exista ca atare, rupt de esență și structura tradiției din care, conștient sau inconștient, porcede.

Deși mina mă ajută din ce în ce mai greu, nu renunț la marea pasiune a vieții mele, la ale scrisului și ale teatrului în special. Lucrez la o nouă piesă, de vreo patru ani, o tragicomedie cu personaje reale și simbolice, *Femeia de departe*. Am profilat destinul amar al unei actrițe veleitare dar fără talent, tot în cadrul lumii capitaliste, pe care o cunosc, al afacerismului și al presei burgheze corupte. Printre personaje pămîntene, am introdus, la un moment dat, și personaje cerești — pe Dumnezeu-tatăl și pe

Sfintu Petru care comentează ironic acțiunea. M-am gîndit și la actrița care ar putea interpreta pe eroină: Leopoldina Bălanuță. Este o mare actriță de tragedie care ar putea să dea personajului meu un contur ideal. Sper că cineva se va interesa de „șantierul“ meu de acum, și mă va ajuta să urc cu succes piesa pe scenă. Mai sper să nu aștept tot atît de mult cit am așteptat cu *Fetele Didinei*...

Am fost la o repetiție generală cu *Fetele Didinei* și am văzut că a ieșit foarte bine. Ce să-i faci? Autorul jucat e totdeauna mulțumit. Nu sînt un optimist de felul lui Dui-liu Zamfirescu, care la una din premierele sale se plimba prin sala goală, spunîndu-și cu voce tare: „E lume! E destulă lume!“ și nici sentimental de felul lui Barbu Delavrancea, care plîngea la fiecare spectacol al său. M-am învățat de mult să privesc lucrurile așa cum sînt. Am ris și eu, din toată inima, cu toți ceilalți din sală, de interpretările pline de haz pe care le-au realizat pe textul meu Al. Giugaru, Draga Olteanu, Mihaela Dumbravă, Marieta Luca, Sorin Gheorghiu, St. Cremenciuc, Maria Bernacki, Virginia Stîngaciu. Tuturora le mulțumesc.

În prim plan: *Draga Olteanu, Al. Giugaru, Maria Bernacki.*

În plan secund: *Mihaela Dumbravă, Stelian Cremenciuc, Sorin Gheorghiu, Marieta Luca.*

Sus: *Virginia Stîngaciu.*